

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Luka Trstenjak

Družbena gibanja za legalizacijo marihuane v Sloveniji

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Luka Trstenjak

Mentor: izr. prof. dr. Žiga Vodovnik

Družbena gibanja za legalizacijo marihuane v Sloveniji

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

Zahvala družini, mami Svetlani, očetu Tomažu in sestri Klari za vso podporo in vsa brezskrbna otroška leta. Zahvaljujem se tudi tebi Katja, za vso tvojo podporo in spodbude med študijem in v življenju. Zahvaljujem se tudi prijateljici Špeli za vse nasvete in pomoč pri zaključevanju študija.

Iskrena hvala!

Družbena gibanja za legalizacijo marihuane v Sloveniji

Družbena gibanja predstavljajo alternativno politiko in nove načine reševanja problemov in perečih vprašanj. V času, ko se dogajajo veliki premiki k legalizaciji marihuane, se družba in oblastne institucije soočajo z novimi ovirami pri vzpostavljanju novih zakonov in posledično nove družbene realnosti. Spremembe v družbi in politiki so ključne v procesu demokratičnega sprejemanja odločitev, razvoju politike, ustanavljanju novih smernic ter odpiranju novih tematik v politiki in družbi. Gre za medsebojno sodelovanje različnih akterjev pri oblikovanju nove skupne družbene realnosti. Pomembno je nenehno sodelovanje in komunikacija med državo in državljani, vloga politike je, da smiselno oblikuje zakone ter pri tem upošteva 'feedback' civilne družbe. To delo se osredotoča na vlogo, ki jo imajo družbena gibanja pri legalizaciji marihuane, kakšna je njihova moč in kakšne so glavne ovire pri doseganju njihovih ciljev. Odkrivali bomo stične točke med oblastjo in družbenimi gibanji za legalizacijo marihuane ter iskali kompromise med mainstream politiko in alternativo.

Ključne besede: marihuana, družbena gibanja, legalizacija, politična moč, alternativna politika

Social Movements for Marijuana Legalization in Slovenia

Social movements represent an alternative politics and new ways of solving problems and pressing issues. At a time when we see major shifts towards legalization of marijuana, society and authoritative institutions are facing new barriers to the creation of new laws and consequently a new social reality. Changes in society and politics are key in the process of democratic decision-making and development of politics, causing the establishment of new guidelines and the creation of new topics in politics and society. It is a collaboration of different actors in the formulation of new common social reality. Constant cooperation and communication between the state and the citizens is important. The role of politics is to develop meaningful laws, taking into account the feedback of civil society. This work focuses on the role that social movements have in the struggle for legalization of marijuana, on what is their strength, and what are the main obstacles in achieving their goals. We will discover points of contact between government and the social movements for marijuana legalization, and sought compromise between mainstream politics and alternative.

Key words: marijuana, social movements, legalization, political power, alternative politics

KAZALO

1	UVOD	6
2.1	TEORETSKO METODOLOŠKI OKVIR	8
2.2	Cilji in namen	8
2.1	Teze diplomskega dela	8
2.2	Metodologija	8
2.3	Struktura	9
3	DROGE	11
3.1	KAJ SPLOH JE DROGA?	11
3.2	VLOGA DROG V DRUŽBI	11
4	DRUŽBENA GIBANJA	14
4.1	ZGODOVINSKI OKVIR DRUŽBENIH GIBANJ	14
4.2	DRUŽBENA GIBANJA IN ALTERNATIVNA POLITIKA	14
4.3	RAZMERJA MOČI	15
4.4	DRUŽBENA GIBANJA IN DRUŽBENI/NOVI MEDIJI	17
4.5	DRUŽBENA GIBANJA ZA LEGALIZACIJO; NA PRIMERU ZDA	18
4.6	OUTCOMI LEGALIZACIJE MARIHUANE	20
5	GIBANJE ZA LEGALIZACIJO MARIHUANE V SLOVENIJI	23
5.1	VOJNA PROTI DROGAM IN DRUŽBENA GIBANJA ZA LEGALIZACIJO MARIHUANE: PREMISLEK IN RAZPRAVA	23
5.2	TRENTNE DRUŽBENO-POLITIČNE RAZMERE V SLOVENIJI	26
5.3	GIBANJE ZA LEGALIZACIJO V SLOVENIJI	29
5.3.1	Cannabis social club Slovenija	29
5.3.2	Kompromis med interesom države in javnim interesom na poti do legalizacije marihuane	34
6	ZAKLJUČEK	35
7	LITERATURA	38
	Priloga A: Intervju s predsednikom Cannabis social club Slovenija; Jako Bitencem	40

1 UVOD

Ko govorimo o družbenih gibanjih za legalizacijo marihuane, kaj kmalu naletimo na pozive alternativne politike po spremembah družbe, politike in kulture. V pričujočem diplomskem delu bomo poskusili osvetliti problematiko vodenja državne politike do drog. Natančneje se bomo ukvarjali z državno politiko do konoplje. Opredelitvi države do tega vprašanja bomo nasproti postavili pozicijo družbenega gibanja za legalizacijo. Zanimalo nas bo, kakšne zahteve ima alternativna politika do oblastne politike.

Koncept legalizacije marihuane je v Slovenskem prostoru neosvetljen in razprava o tem ne teče v taki meri, kot bi morda morala. Zato je pomembno, da problematiki posvetimo večjo pozornost in se poskusimo otresti stigme, ki je vezana na to področje. Legalizacija je pomemben koncept, saj je ključno vprašanje legalizacije prav vprašanje osebne svobode posameznika in njegove pravice do samozdravljenja. Na horizont politične in družbene realnosti že prihajajo prvi znanilci sprememb, zato smo si izbrali ravno pravi čas za preučitev tega področja. To nam omogoča vpogled v odnose moči in borbo za prevlado pri konceptualizaciji in definiranju področja marihuane, njene uporabe in njenih uporabnikov.

Tako država, kot tudi družbeno gibanje si v prihodnosti želita drugačne ureditve na področju zakonskega obravnavanja marihuane. Država je že naredila prvi korak s predlogom zakona, ki naj bi urejal problematiko konoplje in njenih derivatov. V smislu ekonomskega razvoja in finančnih pridobitev država deluje v toku sprememb z zahoda. Pri vprašanju legalizacije marihuane je pomemben tudi koncept globalizacije, predvsem v smislu širjenja političnih idej in sprememb po svetu. Prav zato je naloga sestavljena tako, da obravnava že obstoječe izkušnje iz držav, kjer so v zadnjem času, že začeli voditi do marihuane strpnejšo politiko. Tu se kaže moč državne politike in oblasti, da iz obrobja družbenega in političnega na dnevni red odločanja pripelje tudi močno ideološko obremenjena vprašanja.

Državni politiki v Sloveniji nasproti stoji alternativna opcija, ki ima svoje zahteve in pogoje za legalizacijo. Sledi zagovarjanju temeljnih človekovih pravic po svobodi, kar se je pokazalo tudi v intervjuju, ki smo ga v sklopu tega dela izvedli s predsednikom Slovenskega konopljinega socialnega kluba, Jako Bitencem, ki nam je omogočil vpogled na obrobje političnega. Konfliktni odnos državne in alternativne politike, dosega svoj vrh pri vprašanjih osebne svobode in prostega trga. Država se osredotoča predvsem na ekonomske dejavnike in ob spremembi politike do vprašanja legalizacije marihuane predvideva vzpostavitev novega

trga, kjer monopol nad predelavo in prodajo konoplje in njenih derivatov dodeljuje lekarnam in s tem farmacevtski industriji. Zaznati pa je tudi veliko mero pазljivosti pri opredeljevanju in reguliranju s stigmo obremenjene rastline.

Osredotočeni bomo na razlike med mainstream in alternativno politiko pri obravnavi vpršanja legalizacije marihuane. Poskusili bomo tudi iskati morebitne stične točke dveh nasprotnih si polov; državne politike in alternative. Ovrednotili bomo napore obeh strani in pri tem upoštevali usmerjenost v dobrobit državljana. Javni interes bomo vključili, kot kriteriji vrednotenja.

2.1 TEORETSKO METODOLOŠKI OKVIR

2.2 Cilji in namen

Namen diplomskega dela je osvetliti koncept družbenih gibanj ter razložiti, kako ta koncept sovпада s problematiko prepovedanih drog. V našem primeru se bomo osredotočali na marihuano. Delo se bo ukvarjalo s prepoznavanjem družbenega gibanja za legalizacijo, osredotočalo pa se bo na slovenske razmere. Glavna tema dela je iskanje stičišča alternative in mainstream politike ter razglabljanje o celotnem procesu sprejemanja političnih odločitev in vlogah, ki jo imajo pri tem družbenega gibanja. Cilj dela je pridobiti vpogled v političnega in družbeno stanje v svetu, ki je pripeljalo do sprememb v naši državi, definiranje vloge družbenih gibanj za legalizacijo v tem procesu ter vodenje procesa sprejemanja kompromisov in potek komunikacije med alternativno in mainstream politiko. Pomembna je predstavitev obeh omenjenih pozicij, tako alternativne kot mainstream.

2.1 Teze diplomskega dela

Teza, ki diplomsko delo vodi k zastavljenemu cilju, je, da obstaja družbeno gibanje za legalizacijo marihuane v Sloveniji, ki vodi proces političnih sprememb ter na ta način spreminja svoje alternativne ideje in koncepte v začetne točke spora med alternativo in mainstream politiko. Delo obravnava tudi predpostavko, da je družbeno gibanje za legalizacijo del postopka političnega odločanja in spreminjanja odločitev ter vzpostavitve novih vrednotnih in idejnih sistemov v družbi in politiki.

2.2 Metodologija

Diplomsko delo bo problemsko zastavljena analiza politične in kulturne realnosti, ki bo poskusila na podlagi preučevanja sekundarnih virov sintetizirati ključne aspekte družbenih gibanj, droge in razmerja moči v eno smiselno celoto. Za potrebe zadnjega dela diplomske naloge; torej petega poglavja, bomo v raziskovanje vključili tudi primarne vire – zakone in predloge zakonov, da bi lahko na najboljši način prišli do vpogleda v aktualno stanje politike in političnih procesov v Sloveniji. Zadnji del(peto poglavje) bo vseboval tudi metodo

strukturiranega intervjuja s predsednikom najbolj vidne organizacije na področju legalizacije marihuane v Sloveniji, Cannabis social cluba Slovenije, Jako Bitencem in analizo le-tega. Prav ta intervju nam bo ponudil odgovore na vprašanja, ki se nam porajajo ter nam ponudil možnost dejanske ocene stanja, v katero bosta vključeni tako oblast kot alternativa. Delo bo uporabljalo analitično deduktivno metodo raziskovanja, kjer bomo iz splošnih globalnih političnih in družbenih pojavov poskusili razmerje moči razumeti in prenesti tudi v slovensko družbenopolitično realnost.

Diplomsko delo se bo soočalo tudi z določenimi omejitvami v smislu omejenega obsega in pomanjkanja statističnih analiz. Prav tako je pomembno poudariti pomanjkanje akademskih člankov in ostale strokovne literature, ki bi združevala koncepta družbenih gibanj in legalizacije marihuane, tako kot poskušamo storiti mi. Iz tega razloga je bilo potrebno opraviti tudi strukturirani intervju. Prav tako je potrebno omeniti tudi, da pri preučevanju outcomov legalizacije marihuane v državah, ki so že izvedle legalizacijo nimamo na voljo študij, ki bi na dolgi rok obravnavale outcome legalizacije, saj so spremembe v tej smeri stare šele slabe dve leti. Kljub omenjenim omejitvam bo delo v omejenem obsegu poskusilo zaobjeti glavne točke in vidike področja družbenih gibanj za legalizacijo marihuane v Sloveniji. Poskusili bomo predstaviti nek relevanten pregled stanja na področju slovenske politike do marihuane ter druge alternativne pozicije pristopa k problemu prepovedi in legalizacije marihuane. Sklepi bodo opravljeni na podlagi preučenih primarnih in sekundarnih virov ter opravljenega intervjuja z enim od igralcev alternativne pozicije.

2.3 Struktura

Diplomsko delo je razdeljeno na tri dele, pri čemer prvi del razpravlja o konceptu drog ter o tem, kako se ta koncept obnaša v družbi in politiki. Zanimalo nas bo, kako lahko z načinom, na katerega sistem obravnava drogo, le-ta definira sam sebe.

Drugi del se bo osredotočal na družbena gibanja, razložil bo osnovni koncept družbenih gibanj ter njihov vpliv na oblast. Prav tako bomo v tem delu raziskovali o vplivu družbenih gibanj na politično in družbeno realnost ter njihovo zmožnost doseganja sprememb. Ta del bo obravnaval koncept družbenih gibanj, kjer bomo že prešli tudi na bolj specifično področje gibanj za legalizacijo marihuane, pojasnili zgodovinski okvir družbenih gibanj ter razglabljali o dejanski moči, ki jo družbena gibanja s svojo alternativno politiko predstavljajo. Prav tako

bo drugi del obravnaval nove medije kot instrument družbenih gibanj za promocijo alternativnih idej in vrednot ter že ponudil vpogled v outcome legalizacije marihuane na primeru Združenih držav Amerike.

Tretji del bo obravnaval predvsem stanje v Sloveniji, trenutne politične smernice ter predstavil alternativo in vrednote, ki jih le-ta zastopa. V tem delu se bomo poglobili tudi v delovanje oblasti v smeri legalizacije ter razpravljali o stičnih točkah, kjer prihaja do konflikta med alternativo in mainstream politiko. Prav tako bomo s pomočjo intervjuja s predsednikom Slovenskega konopljinega kluba poskušali osvetliti trenutno politično stanje z alternativnim pogledom na problematiko ter poskusili ovrednotiti napore obeh strani pri doseganju kompromisnih rešitev.

3 DROGE

3.1 KAJ SPLOH JE DROGA?

Droga je družbeni in politični konstrukt, "... je nosilec političnega razmerja. Skoznjo poteka politični boj, ki jo konstituira /.../ simbolizira tudi odnos do smrti, zdravja, norosti, tujega, produktivnega človeka, družbene koristi, individualne svobode, zasvojenosti, kriminala." (Lukšič 1999, 820)

Da bi lahko razpravljali o vprašanju drog in o odnosu politike do drog ter družbenih gibanj, ki se borijo za njeno legalizacijo, se je treba najprej vprašati o tem, kaj droga sploh je, kako je definirana in kdo je tisti, ki definira, kaj je droga ter določa, kaj je legalno in kaj je prepovedano. Beseda droga zaobjema ves nabor medicinskih in kemičnih substanc, ki so uporabljene za zdravljenje bolezni in lajšanje simptomov le-te. Termin droga zajema vse te substance, tako legalne kot nelegalne, razlikujejo se po učinku in po moči. Tu je treba poudariti, da se v tem trenutku beseda droga (v Sloveniji) ne uporablja več kot beseda, s katero poimenujemo zdravilo, temveč ta termin uporabljamo le še za označitev prepovedanih substanc, umetnih ali naravnih, ki imajo neki učinek na človekovo telo. V nadaljevanju in za namene tega dela se bomo osredotočili predvsem na izraz droga kot izraz, ki označuje prepovedane, ilegalne substance, katerih jemanje je v družbi obsojano in smatrano kot odklonsko in kaznivo. Če torej besedo droga definiramo tako, je jasno, da to, kaj droga je, določa zakonodaja in kulturno-politični ustroj posamezne države.

3.2 VLOGA DROG V DRUŽBI

Kot smo že v prejšnjem poglavju nakazali je droga; ".../element političnega razmerja in na poseben način vzpostavlja razmerja med posamezniki in med posameznikom in družbo." (Kvaternik Jenko 2005, 179)

Z vprašanjem prepovedanih drog in interpretacijo tega, kaj droga sploh je, se ukvarja več različnih teoretskih pristopov. Pomembno je poudariti, da je pogled na to vprašanje odvisen predvsem od družbeno-političnega konteksta, torej od množice dejavnikov, ki oblikujejo nazore in stališča do vprašanja drog. Državopolitični kontekst lahko označimo kot

najpomembnejšo smernico politike do drog, saj je država tista, ki ima "monopol" nad odločanjem o tovrstni problematiki. Država je tista, ki vodi politiko do drog in se odloča, kako bo drogo in njene uporabnike tretirala ter kakšne posledice predvideva za njene uporabnike. (Deželan in Drobne 2007. 295–297)

Ker "politika do drog temelji na samorazumevanju posamezne države in je vključena v izgrajevanje njene samoidentifikacije..." (Lukšič 1992, 75), bomo v nadaljevanju omenili tudi različne paradigme pogledov države na problematiko in urejanje področja drog. Za naše nadaljnje raziskovanje je pomembna predvsem zakonska oziroma prohibistična perspektiva obravnavanja področja drog, ki uporabnike drog smatra kot odklonske posameznike, ki izvajajo deviantno, nezakonito dejavnost. Uporaba drog je znotraj zakonske paradigme obsojana in smatrana kot odklonska oziroma patološka dejavnost posameznika. Represivna politika države želi preprečiti predvsem uporabo, pri tem pa do uporabnikov deluje izključevalno ter s tem skrbi za ohranjanje in dodatno utrjevanje stigme. S tako obravnavo, država uspešno dosega družbeno alienizacijo posameznika. Kot pomemben aparat ozaveščanja proti uporabi drog država uporablja represivno politiko do uporabnika. Uporabniki so smatrani kot patološki, odklonski posamezniki, ki jih država namešča v svoje mreže represivnih institucij, kot so na primer zapori. Model take, prohibistične perspektive je bil v preteklosti najvidnejše zastopan v ZDA, od koder se je tak model razširil po celem svetu. Na drugo mesto po stopnji represije in netolerantnosti sodi javnozdravstvena perspektiva, ki podpira legalizacijo drog v medicinske, zdravstvene namene, zavzema pa se, da država izstopi iz represivnega modela in uporabnike drog smatra kot bolnike, ki potrebujejo zdravljenje. Tudi zdravstvene institucije in programi te, do drog bolj strpne politike so na nek način represivni. To se kaže predvsem v tem, da v družbi širijo percepcijo o tem, da so tisti, ki jemljejo droge, drugačni, nezaželeni in potrebujejo pomoč, da postanejo normalen del družbe in se prilagodijo večini. Znotraj javnozdravstvene perspektive želi država s svojim javnozdravstvenim aparatom državljane posredno umestiti v svoje represivne programe zdravljenja odvisnosti. (Deželan in Drobne 2007; Kvaternik Jenko 2005)

Iz vodenja državne politike do drog izhajajo tudi ekonomske in tržne dimenzije pristopov do vprašanja prepovedanih drog ali drugače imenovane klasično liberalne perspektive. Uporaba drog po tej perspektivi ni smatrano, kot bolezensko stanje, temveč le svobodna izbira posameznika. Ekonomska perspektiva namreč išče odgovor v racionalnosti posameznika, potrošnika, ki se sam odloča o nakupu dobrin in razporejanju denarja za različne nakupe. V liberalnem konceptu odprtega trga je droga smatrana kot lastnina, ki pa je zaščitena z ustavo.

To gledišče podpira legalizacijo, s tem pa obljublja in predvideva pozitivne outcome v smislu zmanjšanja stigme, kriminalnih dejanj ter dodaten pritek sredstev z uvedbo davkov in trošarin, kot posledica ustanovitve novega legalnega trga z drogami. Pri tej perspektivi je zaznati pomanjkanje skrbi za državljane v smislu preprečevanja konzumiranja drog pri mladoletnih osebah in naporov v smislu izobraževanja o negativnih učinkih droge na zdravje posameznika. (Deželan in Drobne 2007; Kvaternik Jenko 2005)

Po svetu je moč zaznati vse navedene modele oziroma dimenzije vodenja politike do drog, sledijo pa si po vrsti od najbolj represivnega modela do najmanj represivnega liberalnega. Če je bil v preteklosti večinoma zastopan prvi model represivne politike – vojne proti drogam, je zdaj situacija rahlo spremenjena, saj se države vedno bolj poglobljajo v javnozdravstvene in klasično liberalne dimenzije obravnavanja problematike prepovedanih drog in politik, ki jih obravnavajo. Ta rezultat pa lahko pripišemo tudi želji oblasti, da po krizi spet napolni svoje državne blagajne in pospeši ekonomijo.

4 DRUŽBENA GIBANJA

4.1 ZGODOVINSKI OKVIR DRUŽBENIH GIBANJ

Tradicionalno so družbena gibanja obravnavala predvsem vprašanja dela in nacij. V šestdesetih letih prejšnjega stoletja, ko so začela nastajati "nova družbena gibanja", osredotočena bolj na vprašanja emancipacije žensk, svobode, varstva okolja in druge so le-ta pridobila nove dimenzije. Če so se družbena gibanja v prvi polovici dvajsetega stoletja ukvarjala predvsem z vprašanjem družbenih razredov, je z nastankom teh novih družbenih gibanj zaznati izrazito tendenco, da ta vprašanja postajajo vedno manj zanimiva in se jim pripisuje vedno manjši pomen. Družbena gibanja tako postajajo vedno bolj heterogena, kar pa jim daje večjo možnost, da rastejo, se širijo. To heterogenost lahko smatramo, kot pozitivno, saj prav heterogenost v družbenem gibanju, alternativni politiki omogoča, da širi problemska območja in znotraj sebe same vrši proces političnega odločanja. Odstopanja v identiteti družbenega gibanja oziroma heterogenost te identitete le-temu omogoča pokrivanje širšega področja in doseganje večjega števila pripadnikov. To povzroča, da gibanja niso več popolnoma enotna, kar odpira prostor za dodatne razprave in inovacije med različnimi skupinami znotraj istega gibanja, kar pa še dodatno bogati razpravo in v družbena gibanja vnaša nove dimenzije. To vodi v nova povezovanja. (Della Porta in Diani 2006, 1–29)

4.2 DRUŽBENA GIBANJA IN ALTERNATIVNA POLITIKA

"Družbena gibanja so dinsinktivni družbeni procesi, sestavljeni iz mehanizmov skozi katere akterji sodelujejo v kolektivni akciji." (Diani in Bison 2004 v Della Porta in Diani 2006, 20)
".../ niso marginalna zavračanja reda, so centralne moči, ki se ena proti drugi borijo za primat nad kontrolo družbene produkcije in naporov razredov za ustvarjanje zgodovine." (Touraine 1981 v Della Porta 2006, 8)

Družbena gibanja lahko definiramo po treh kriterijih. Družbeno gibanje definira konflikten odnos do jasno identificiranega nasprotnika, pripadniki gibanj so združeni v goste neformalne mreže, skozi katere poteka komunikacija in morebitna mobilizacija, ter jasna skupna identiteta, ki pa je pomembna pri rekrutaciji novih pripadnikov. To prinaša neko složnost pri nastopu proti političnemu nasprotniku oziroma obravnavi problematike. Hkrati pa lahko

izpodbijamo ta zadnji kriteri, saj ena jasna identiteta lahko izključi določene zainteresirane skupine iz gibanja, kar pa pelje v delitev "nas" proti "vam", kar lahko v nastopu proti mainstream politiki predstavlja slabost. (Della Porta in Diani 2006, 135–161)

Splošno in vkoreninjeno gledišče, iz katerega opazujemo in preučujemo družbena gibanja, je ta, da so le-ta nekako asociirana z avantgarde, ter da vodijo v nova osvetljevanja področij, ki so smatrana za obrobna, radikalna oziroma alternativna. Problemi in teme, na katere opozarjajo družbena gibanja, naj bi bili torej alternativni, o njih naj bi bilo zaskrbljeno le malo posameznikov, a realnost kaže neko popolnoma drugo sliko. Družbena gibanja niso vedno tista, ki osvetljujejo le obrobje političnega, temveč v ospredje postavljajo tudi teme, ki so že tako ali tako pereče v skupnosti oziroma v političnem okolju, iz katerega ta gibanja izhajajo. V tem smislu so družbena gibanja ne samo vodila neke nove paradigme, temveč so predvsem sledilci in nek odraz družbe in političnega sistema ter s tem njegovih napak in perečih problemov. Nekateri teoretiki družbenim gibanjem celo očitajo, da le reciklirajo ideje in probleme, ki so že del neke obstoječe politične mainstream vladne agende, kar pa izpodbija pomembnost obstoja le-teh. Zato je potrebno poudariti, da družbena gibanja tudi v primeru, da reciklirajo že obstoječe problematike, vseeno v razpravo o njih vnašajo nove poglede in ideje, ki lahko vodijo v izboljšanje stanja. (Della Porta in Diani 2006, 1–29)

4.3 RAZMERJA MOČI

Družbena gibanja spremlja vzpostavitev novih vzorcev norm in pravil, ter poskuse spreminjanja obstoječega stanja. Imajo lahko jasno določeno članstvo, ideologijo in skupno identiteto, ki določajo, kdo je lahko pripadnik in kdo ne. Po drugi strani pa obstajajo tudi bolj neformalno organizirana in ohlapno definirana in urejena gibanja, ki pa teh zahtev ne navajajo. To jih dela bolj dostopne in jim omogoča dostop do večjega števila pripadnikov, ki si želijo biti del tega družbenega gibanja. Pomembno za učinkovitost družbenega gibanja v globaliziranem svetu je tudi to, da se širi izven meja neke države oziroma išče podobna morebitna partnerska gibanja v sosedstvu z namenom skupnega nastopa proti skupnemu nasprotniku. Z namenom skupnega reševanja perečih vprašanj. V globaliziranem svetu transnacionalnih organizacij je pomembno, da se nekatere problematike obravnavajo regijsko, saj se pomembne odločitve o glavnih vrednotnih smernicah večinoma sprejemajo na

transnacionalnem nivoju in se nato implementirajo v posameznih državah. (Mayer in Tarrow 1998, 10–32)

Za namene tega dela bomo razlikovali tudi med dvema vrstama družbenih gibanj. Ena se bori za neke splošne, skupne in univerzalne vrednote in si prizadevajo za izboljšanje stanja, na katerem koli področju, in sicer za vse, ne samo za tiste, ki so v gibanje vključeni. Tovrstna gibanja se bori za bolj splošne spremembe sistemov vrednot, kot je na primer večja svoboda, s tem pa so pomemben člen v oblikovanju bolj tolerantne, pravične družbe in političnega sistema. Tem gibanjem nasproti pa postavljamo gibanja, ki jih bomo za namene tega dela imenovali "politizirana družbena gibanja". Ta gibanja so usmerjena proti trenutni oblasti in so večinoma organizirana s strani "nezmagovalne" politične opcije oziroma stranke in služijo v namen izpodbijanja vlade in vzpostavitve nove politične stranke na oblast. Ta gibanja sponzorira, če že ne organizira, politična opcija, ki si želi oblasti. Ljudem ponudijo določene ugodnosti, da jih podprejo, kar jim veča moč in jim lahko omogoči tdi prevzem oblasti. Glavna želja te druge oblike družbenih gibanj je potešiti lastne oblastniške ambicije. To drugo vrsto družbenih gibanj bomo za namen tega dela izključili iz raziskovanja, saj se bomo ukvarjali z družbenimi gibanji, ki se bori za univerzalno izboljšanje razmer in univerzalnih vrednot v smislu povečanja svobode, enakosti in drugih "splošnih" zahtev, ki vodijo v izoblikovanje boljše, bolj svobodne in tolerantne skupnosti.

Protest in mobilizacija ne smeta biti zreducirana zgolj na nek instrument konvencionalne politike za doseganje ciljev in merjenja politične moči med koalicijo in opozicijo. Z vključevanjem obstoječih političnih elit tako družbena gibanja izgubljajo svoj inspiracijski potencial in alternativno politično noto. Ni pa nič novega, da se neko družbeno gibanje poveže z eno od političnih opcij v upanju, da doseže željene spremembe. Na ta način družbeno gibanje ponudi podporo mainstream politični opciji in ji pomaga dosežati za družbo pomembne spremembe. Družbeno gibanje se lahko odloči tudi, da postane del politične elite in se oblikuje v stranko, vendar pa s tem izgubi veliko mero kredibilnosti, saj je bistvo družbenega gibanja, da nasprotuje in se bori proti neki trenutni politični ureditvi in njenim zakonom ter ponuja svoje nabore vrednot, brez želje po oblasti in brez želje biti del politične elite. Pomembna je torej želja družbenih gibanj po nenehnem izboljševanju sveta, političnih ureditev, zakonov in zastopanje vrednot, ki so pomembne za izboljšanje stanja državljanov oziroma ljudi na splošno. (Bertram in drugi 1996, 179–204)

4.4 DRUŽBENA GIBANJA IN DRUŽBENI/NOVI MEDIJI

Kaj novega prinašajo novi mediji in internet v razpravo o družbenih gibanjih? Koncept medijev v razpravi o družbenih gibanjih predstavlja izredno velik del strategije propagande gibanja. Medijska propaganda je tista, ki družbenemu gibanju omogoča preboj do civilne družbe, do zainteresirane javnosti, ter jim pomaga določeno problematiko in ideologijo vnesti na dnevni red vladajoče politike. Potemtakem bi lahko trdili, da se vloga družbenega gibanja konča v trenutku, ko le-to doseže svoje namene in cilje.

Online družbena gibanja so razdeljena na tri kategorije. Na alternativne medije, na alternativne politike za globalno pravico in mir ter na online cyber-aktivizem. Te tri kategorije so bile vzpostavljene oziroma s strani Langmanove predlagane v časih, ko se je šele začela debata o internetu, ter obstoju družbenih gibanj na njem. Po njeni teoriji rangiranja online gibanj je le druga kategorija tista, ki ima neke dejanske offline posledice in rezultate, medtem ko ostali dve ostajata na medmrežju in na ta način izgubita nek svoj aktiven potencial prenosa v offline svet (Langman v Turner 2013, 376–377). Tu sta pod vprašaj postavljena obstoj in delovanje družbenega gibanja na družbenih omrežjih, saj družbeno omrežje predstavlja le nek aparat komunikacije in širjenja idej v javnost.

V času, odkar se je razvila nova tehnologija, pri tem je mišljen internet in z njim tudi družbena omrežjaje opaziti da uporabnikov več ne zanimajo skupne vladne polemike in teme, pač pa so bolj naklonjeni aktivizmu, ki so bolj specifični, individualno motivirani in problemsko specifični, kar kaže na to, da so nove generacije, ki prihajajo v sfero političnega, vedno bolj samosvoje in želijo pobegniti in izstopiti iz okvirjev, ki jim jih določa in narekuje vodilna elita. Vedno bolj je med posamezniki razširjen občutek, da vlada ne pokrije vseh individualnih problemov, za katere bi želeli, da bi jih obravnavala. (Freelon 2014, 193)

Tu nastopi vloga novih medijev, ki prinašajo svobodo in glas državljanom in družbenim gibanjem, katerih problemi in ideje ne pridejo v mainstream politične debate in posledično na vladni dnevni red, zato lahko na medmrežju dostopajo in se poslužujejo različnih načinov online aktivizma. (Freelon 2014, 195–197)

Družbeni mediji ponujajo možnost dostopa do širše publike z vseh koncev sveta, prav tako ponujajo možnost ustanavljanja kontaktov. Razna družbena gibanja lahko s pomočjo

družbenih omrežij vladam po svetu sporočajo, koliko podpornikov dejansko imajo ter na ta način dosegajo spremembe, ki si jih želijo. V preteklosti so se različna družbena gibanja zanašala le na tradicionalne medije, kjer pa njihova sporočila večkrat niso prišla na dan na pravi način, zato je zanašanje na le-te postalo stvar preteklosti. Tradicionalni medij lahko vedno cenzurirajo objave. Družbeni, novi mediji nimajo instrumentov cenzure oziroma nekoga, ki bi neko vsebino označil za neprimerno oziroma je ne bi predvajal. Gre za brezplačno samopromocijo in komuniciranje z javnostjo, PR aparat, če želite, ki pa je želja tako vseh večjih korporacij kot tudi družbenih gibanj, sem pa spadajo tudi teroristične organizacije, ki so eden od primerov učinkovite uporabe družbenih medijev, za ozaveščanje javnosti in mobilizacije pripadnikov. (Rothenberger 2013)

To spreminjanje vzorcev komuniciranja je ustvarilo neko novo polje priložnosti za vsa družbena gibanja. Tradicionalni mediji se ne kažejo več kot pomembni v navalu novih komunikacijskih kanalov, ki jih odpirajo družbena omrežja in internet.

Družbena omrežja ponujajo družbenim gibanjem tri vidike moči oziroma načinov koriščenja: - pozornost javnosti, - izogibanje cenzuri, - reševanje koordinacijskih in logističnih problemov. Tako postajajo družbeni mediji ključen del komunikacijske strategije in niso pomembni le za notranjo organiziranost skupine, pač pa tudi za razglašanje idej širši publiki, kar se izredno dobro kaže tudi na primeru terorističnih skupin, ki postajajo vedno bolj večše pri uporabi družbenih omrežij za kampanjo, prav tako pa tudi za izredno pomembno rekrutacijo širše javnosti in publike. (Rothenberger 2013) Vsekakor pa pri vsem tem nikakor ne smemo pozabiti, da novi mediji in internet ne prinašajo novih orodij le družbenim gibanjem in protestnikom, temveč prinašajo tudi novosti v orodjih nadzora in represije, ki jih omogoča ista tehnologija oblasti. (Tufekci 2014, 6–8)

4.5 DRUŽBENA GIBANJA ZA LEGALIZACIJO; NA PRIMERU ZDA

60-a in 70-a leta prejšnjega stoletja vnašajo val sprememb in novih nazorov v razpravo o konceptualizaciji drog, kar se kaže na primeru ZDA, ki ga bomo obravnavali v nadaljevanju poglavja. Vedno več ljudi je takrat začelo spodbujati idejo o legalizaciji in neškodljivosti marihuane. Ta ideja je bila podprta tudi s strani večine medijev in celo s strani nekaterih javnih uslužbencev. Razširilo se je mišljenje, da je marihuana v kontroliranih in zmernih količinah popolnoma neškodljiva. Tak pogled na marihuano so podprle tudi številne raziskave

zdravstvenih in državnih institucij in pričevanja zdravnikov. Eno glavnih vlog v gibanju za legalizacijo marihuane v ZDA je imela mladina srednjega razreda, to pa je hkrati z medijsko promocijo povzročilo razširjenost te droge med velik del prebivalstva. Dodatno spodbudo za porast uporabe marihuane in njeno toleriranje so predstavljale tudi številne strokovne zdravstvene raziskave, ki so dokazovale, da ne gre za nevarno drogo, če je uporaba le-te zmerna. Vse to je prineslo tudi še danes znano in uporabljeno ločitev drog na mehke in trde droge, pri čemer so mehke droge nenevarne, sem je uvrščena tudi marihuana, trde pa so nevarne, sem je na primer uvrščen heroin. (Bertram in drugi 1996, 3–32)

V tem valu nove konceptualizacije marihuane s strani strokovnjakov in politike se je oblikovalo tudi pozitivno nastrojeno javno mnenje in zahtevalo spremembo zakonov, ki so za uporabnike marihuane predvidevali zaporne kazni. Tendenca po legalizaciji je bila v tem času tako močna, da je Carterjeva administracija želela spremeniti zakonodajo in dekriminlizirati posedovanje manjše količine marihuane. Hkratno pa se je oblikovalo tudi kritično mnenje, usmerjeno proti rigidni oblasti in pravnemu sistemu, ki je državi očitalo, da ne spoštuje lastnih vrednot svobode, hkrati pa je poudarjalo, da manjšini, ki ne škoduje drugim s tem, ko uporablja marihuano, ni pravično in ustavno odvzeti svobode, v smislu, da se sami ne bi smeli odločiti, ali bodo uporabniki ali ne bodo uporabniki marihuane. (Bertram in drugi 1996)

Marihuani v bran se postavi celoten blok liberalnih, levičarsko usmerjenih zagovornikov svobode. Legalizacijo in upor proti rigidnemu sistemu je podprla, če ne celo vodila, tudi levičarska kontrakultura tistega časa. Ves nabor zagovornikov legalizacije se je združil v kampanjo za osvoboditev izpod državne avtoritete, marihuana pa je postala njihov zaščitni in prepoznavni znak. Prav vprašanje legalizacije je bilo ob boku z uporom proti sistemu in zahtevi po osvoboditvi iz starih rigidnih sistemov norm in vrednot ter zavračanjem oblasti eno ključnih pri oblikovanju politične klime, ki jo je v 60. in 70. letih prejšnjega stoletja v ZDA soustvarjala "hipijevska" kontrakultura. Vse naštetu je v ZDA ustvarilo ugodno politično klimo opredeljeno za legalizacijo marihuane. Večina medijev je podprla idejo o legalizaciji, celo takratni predsednik Združenih držav Amerike Carter je dal predlog o spremembi zakona v kongres in s tem podprl dekriminlizacijo marihuane. Pa vendar je pri medsebojnem političnem obračunavanju zagovornikov in nasprotnikov prišlo do deljenega mnenja o tej problematiki. Javno mnenje se je razdelilo in Carterju se ni več zdelo smiselno vlagati denarja v spremembo zakonodaje za legalizacijo marihuane. Tako je predlog o spremembi zakona ostal v kongresu in počasi izgubil svoj revolucionarni potencial. (Bertram in drugi 1996, 3–32)

4.6 OUTCOMI LEGALIZACIJE MARIHUANE

V tem poglavju bomo predelali outcome legalizacije marihuane. Preučili bomo predvidevanja o outcomih v kampanji pred legalizacijo, to pa bomo združili še z glavnimi dejanskimi outcomi po implementaciji zakonov, ki legalizirajo konopljo in njeno uporabo. Poudariti je treba, da je legalizacija dokaj nova stvar za večino držav, ki so podprle in prevzele trenutne politične trende in začele delovati v smeri legalizacije marihuane. Zato poročila o outcomih obravnavajo kratka, enoletna obdobja. Res je, da lahko večletna praksa legalizacije prinese še marsikatero druge izhode, a za zdaj se bomo morali zadovoljiti s kratkim časovnim obdobjem pregledov outcomov.

Kalifornija je bila prva zvezna država, ki je že leta 1996 dovolila vzgojo marihuane v medicinske namene. V letu 2010 je guverner Kalifornije, Arnold Schwarzenegger ponovno odprl debato o tem, kaj bi za državo potencialno lahko pomenila legalizacija marihuane. Debata o tem je bila pospešena s strani velike finančne krize in nižanja socialnih standardov ki so prizadeli državo. Eden glavnih argumentov za legalizacijo marihuane je bil prav ekonomski vidik in posledično namen večanja državnega proračuna. V kampanji pred legalizacijo so predvideli, da bi prodaja marihuane in davki od prodaje državi v enem letu prinesli 14 milijonov ameriških dolarjev. Kampanja se je osredotočala na dva vidika, prvi so vplivi legalizacije na količino potrošnje in drugo vplivi na javni proračun in davčno blagajno. Zanimivo je, da je glavni argument v kalifornijski predlegalizacijski kampanji prav ekonomski argument in obljuba o izhodu iz finančne krize (Kilmer in drugi 2010). Za občutek, davek na nakup marihuane v letu 2017 bi v Washingtonu znašal 25 %, veljal pa bo v celotni verigi dobaviteljev, pridelovalcev in predelovalcev, prav tako pa trgovin. Tu lahko vidimo, zakaj lahko govorimo o tako visokih prilivih v državno blagajno in zakaj je ekonomski vidik eden ključnih. (Garvey in Yeh, 2014)

Glavni problem, ko poskušamo predvideti, kaj bo legalizacija marihuane prinesla, je torej ta, da zaradi prohibistične politike in nenadzorovanosti črnega trga ne moremo vedeti veliko o tem, koliko marihuane je dejansko v obtoku, vemo tudi malo o njenih uporabnikih in količini marihuane, ki jo uporabijo. Iz tega razloga je težko predvideti, kakšen bo vpliv legalizacije na povečano uporabo, saj outcomov ne moremo primerjati s prejšnjim stanjem pred legalizacijo.

Ni nobene jasne evidence o uporabi in uporabnikih. So pa bili raziskovalcem outcomov v Kaliforniji na voljo drugi podatki, ki lahko služijo kot argumenti za legalizacijo. To so predvsem podatki policije in organov pregona o številu ovadenih in kaznovanih zaradi marihuane. Prav tako so tu vsote predvideno od 200 milijonov do 1,9 bilijona ameriških dolarjev za izvajanje nadzora in izvajanja zakonov, ki obravnavajo marihuano kot prepovedano drogo. (Kilmer in drugi 2010)

Pojavljajo se tudi še druga predvidevanja o outcomih legalizacije marihuane, ki se osredotočajo predvsem na učinke legalizacije na skupino mladih uporabnikov in morebitno povečanje uporabe marihuane, alkohola in prepovedanih drog, kot njene posledice. Predvidevanja so, da naj bi pitje manjših količin alkohola nadomestila marihuana, medtem ko naj bi bila pri večjih količinah zaužitega alkohola marihuana le dodatek. Zato je bilo v raziskavi o učinkih zakonov, ki obravnavajo marihuano, predvideno, da bo uporaba alkohola manjša, a le pri tistih, ki konzumirajo manjše količine, kar posledično ne rešuje problema alkoholizma. Trend upadanja uporabe alkohola ne doseže kritične skupine mladih od 12 do 20 let. V raziskavi ocenjujejo tudi, da s sprejetjem zakonov, ki legalizirajo marihuano v medicinske namene, pride do večje uporabe marihuane v splošnem in opozarjajo na možnost večanja stopnje odvisnosti. Kljub temu pa bi lahko povečano uporabo marihuane razložili predvsem s tem, da v sistemu, ki legalizira marihuano v medicinske namene, pride do večje stopnje uporabe te droge prav zaradi tega, ker večji odstotek bolnikov, ki do tega trenutka niso uporabljali marihuane, po legalizaciji začne s samozdravljenjem in uporabo marihuane namesto drugih zdravil. Torej se krog uporabnikov razširi iz prestopnikov, ki se jim po legalizaciji pridružijo tudi ostali bolj "zgodni" državljani, bolniki. Raziskava ni zaznala nobenega povečanja pitja alkohola ali uporabe trdih drog pri vseh starostnih skupinah kot posledice zakona za legalizacijo marihuane. (Wen in drugi 2014)

Na tej točki je čas, da se iz predvidenih outcomov premaknemo na dejanske outcome legalizacije marihuane. V poročilu o outcomih legalizacije marihuane v Koloradu zaznavajo šest pozitivnih trendov, ki jih prinaša legalizacija. Prvo je zmanjšanje števila aretacij in posledično pravni državni organi prihranijo veliko količino sredstev. Zaznavajo tudi zmanjšanje nasilnih zločinov in ropov, kar pripisujemo ukinitvi črnega trga. Eden glavnih outcomov, ki ga navajajo v poročilu, so tudi davčni prihodki, ki so samo od prodaje marihuane v specializiranih trgovinah (tu so izključeni medicinski nameni in prodaja posameznikov in podjetij s pridobljenimi licencami za gojenje in prodajo) znašajo 40,9 milijona ameriških dolarjev v desetih mesecih od legalizacije. Prav tako legalizaciji

pripisujejo zmanjšanje stopnje nezaposlenosti, saj konopljna industrija in njena ustanovitev prinašata veliko novih delovnih mest. Potem pa je tu še en pomemben outcom, in to je, da od davčnih prihodkov s strani konopljne industrije država lahko vlaga več v izobraževanja mladih o drogi, njenih negativnih učinkih in pravilni uporabi. (Drug Policy Alliance 2015)

Kar je zanimivo, je ponovno pojavljanje tega ekonomskega vidika legalizacije, ki omenja velike prilive denarja od davkov državi, vedno pa je nekje na obrobju napora države, da bi vlagala v izobraževanje mladih o varni uporabi in o negativnih učinkih droge, v preventivo preprečevanja odvisnosti in v skrb za zmanjšanje odstotka mladih, nepolnoletnih uporabnikov. Skrb za prihodnje generacije niti ni v ospredju, kar se tiče stvari, ki niso povezane z denarjem, in to je v določeni meri zaskrbljujoče. Prav zato je pomembno, da ima državna politika nasproti postavljen nabor družbenih gibanj za legalizacijo, saj ta gibanja večinoma ne zastopajo toliko ekonomskega vidika, ampak veliko delajo na izobraževanju in ozaveščanju javnosti o marihuani, njeni pravilni uporabi in negativnih stranskih učinkih uporabe. Potreben je torej drugi, kritičen pogled, postavljen nasproti državi. Je pa potrebna tudi določena mera sodelovanja med alternativo in državnimi politikami in vodenje demokratične komunikacije države z zainteresirano javnostjo.

5 GIBANJE ZA LEGALIZACIJO MARIHUANE V SLOVENIJI

5.1 VOJNA PROTI DROGAM IN DRUŽBENA GIBANJA ZA LEGALIZACIJO MARIHUANE: PREMISLEK IN RAZPRAVA

Živimo v času globaliziranega sveta, ki ga določa globalna politika ekonomije. Suverene države izgubljajo moč, ta moč pa se prelaga v globalne institucije oziroma ekonomske igralce, ki določajo trenutno politiko, smernice in oblikujejo globalne zakonske smernice in sisteme norm ter vrednot. *"Imperij"*. Kot ga opisujeta Hardt in Negri, je torej neka nova globalna oblast, ki je sama po sebi nastala iz upora multitudine prejšnjemu sistemu z namenom, da se globalno razširijo sistemi vrednot in norm svobode, človekovih pravic in pravice nasploh. (Hardt in Negri 2003, 1–22)

Družbenim gibanjem za legalizacijo bi moral iti ta sistem kar precej na roko, v smislu, da je sistem v osnovi naklonjen oziroma usmerjen h globalnosti in k profitu. To pa za regionalna gibanja pomeni, da lahko spremembe v regiji oziroma po svetu kaj hitro prinesejo spremembe tudi zanje. Tako na primer spremembe prohibicijske politike do drog v smeri legalizacije, ki so se v zadnjem času začele odvijati v Ameriki (ZDA, Kanada, Urugvaj), lahko pomenijo tudi sledenje Slovenske oblasti tem smernicam.

Eden glavnih argumentov in glavnih vodnikov teh sprememb je bil prav kapital oziroma veliki dotoki denarja v državni sistem. To je bilo možno doseči prav z legalizacijo in posledično z ukinitvijo črnega trga. Vzpostavil se je legalen trg, ki prinaša velike denarne donose in odpira novo industrijo, ki zaposluje veliko število ljudi ter z davki in trošarinami v davčno blagajno prispeva velike količine denarja. Legalizacija je bila tudi dobra poteza držav v poskusu izhoda iz velike finančne krize, brez večjih odrekaj in kompromisov, v smislu večanja davkov in nižanja socialnega statusa.

Če torej sklepamo iz globalnosti sistema, lahko pričakujemo, da bodo vzoru "zahoda" sledile še ostale regije, ki bodo vzorec do marihuane strpne politike zahoda prilagodile svojim družbeno-političnim kontekstom. Sistem legalizacije ne bo dobesedna kopija na primer sistema ZDA, temveč bo moral biti prilagojen Slovenskim razmeram. Potemtakem je le vprašanje časa, kdaj bo tudi v Sloveniji začel veljati zakon, ki bo v popolnosti pozdravljal marihuano. Če razmišljamo na ta način, se bo Slovenija pod pritiskom globalnih smernic

sama od sebe začela transformirati v državo, kjer bo marihuana legalna. Je potemtakem kakršenkoli boj organizacij in družbenega gibanja za legalizacijo nepotreben?

Zaznavamo močno stigmo, ki spremlja marihuano, njene uporabnike in njeno legalizacijo in ko opazujemo Slovenske razmere na tem področju, ni zaznati nobene sile imperija, ki bi vodila v spremembo zakonodaje in moralnih okvirjev. Država je sicer naredila neki premik v smeri legalizacije marihuane za medicinske namene, na tem področju so že določene smernice in pravila o tem, kdo lahko pride do zdravil na osnovi marihuane in pod kakšnimi pogoji. Je pa treba poudariti, da na ta način država iz legalizacije izključi vse, ki niso bolni in so le rekreativni uporabniki. Večji problem torej državi predstavlja legalizacija v pravem pomenu besede, legalizacija, za katero se bori družbeno gibanje oziroma alternativni pol politike za legalizacijo marihuane. Tu gre predvsem za boj za prosto sajenje in posledično prosto uporabo marihuane ne glede na to, ali je oseba bolna ali ne.

Marihuana kot droga že sama po sebi nosi nek duh svobode in predstavlja alternativno pozicijo, postavljeno proti vladajoči paradigmi. Njena zgodovina govori, da je bila prav marihuana glavna sila oziroma eno glavnih gesel in simbolov hipijevskega gibanja v 60. in 70. letih 20. stoletja. Je način izražanja nestrinjanja z represivnimi organi države in simbolizira mir. Legalizacijska gibanja sama po sebi nosijo duh, usmerjen proti kapitalu, in če gibanje zahteva prosto sajenje v sklopu legalizacije, to pomeni, da država izgubi nadzor nad dobičkom. Na ta način država in farmacevtska industrija izgubita kapital, ki bi ga v nasprotnem primeru pridobili ogromno. Država izgubi vaje, zato prihaja do razlik pri vprašanju legalizacije med državo in alternativnim političnim blokom, zato je pomemben obstoj družbenega gibanja, da vodi komunikacijo z državo in zastopa mnenje svojih pripadnikov in državljanov. (Haner Fink 1992, 41–53)

Alternativi preostane, da potrka na vest oblasti in jo spomni na njene demokratične in svobodne temelje. Gibanje za legalizacijo ima v svojih rokah več adutov, na katere se lahko sklicuje pri doseganju svojih ciljev. Prvi je prav svoboda, ki je postala globalno vodilo in zaželen ideal večine zahodnih sistemov. Sistem mora torej tudi v praksi implementirati in upoštevati vodilo svobode, prav tako pa mora upoštevati vodilo pravičnosti sistema. Drugi adut pa je kapital, saj lahko legalizacija z ukinitvijo črnega trga prinese velike dotoke denarja v davčno blagajno, kar pa je velik del interesa države v primeru, da se odloči za legalizacijo. Vse je torej stvar kompromisov, ti pa so bistvo demokracije. Država lahko z družbenim

gibanjem in javnostjo sklepa kompromise in na koncu doseže nek konsenz, kjer je volk sit in koza cela.

Naslednje vprašanje je vprašanje vojne proti drogam in ali jo v Sloveniji sploh lahko tako imenujemo. Opravijo jo predvsem organi pregona, ki v večji meri delujejo proti malim uporabnikom, s tem pa ne storijo ničesar, da bi zajezili črni trg in velike dobavitelje drog v državi. Ko govorimo o vojni proti drogam, je treba poudariti, da bomo za namene tega dela govorili predvsem o vojni proti marihuani, saj se delo osredotoča le na to mehko drogo. Da bi razumeli družbeno-politične razmere, znotraj katerih nastaja "koalicija" podpornikov legalizacije, je treba na neki točki odpreti tudi razpravo o tem, kako uspešne so vladne politike prohibicije. Jasno je, da dokler država črnega trga ne bo odpravila oziroma ga legalizirala po svojem načrtu, nad njim tudi ne bo imela nadzora. Nadzor nad črnim trgom oziroma njegov neobstoj pa naj bi bil v interesu demokratične, varne in "razvite" države, kamor Slovenija najverjetneje uvršča tudi sebe. Vojna proti drogam v preteklosti ni pokazala nobenih pozitivnih outcomov. Država porabi ogromno denarja, da poostri nadzor, sankcionira male prestopnike, na ta način pa obremenjuje sama sebe in ne doseže skoraj ničesar v smislu izboljšanja stanja in zmanjšanja števila uporabnikov. (Bertram in drugi 1996, 55–61)

Obstaja več paradigem odnosa države do drog oziroma politike, ki jo le-ta vodi do tega problema, zato je pomembno, da se na hitro sprehodimo čez ključne paradigme, ki se pojavljajo v sistemih po svetu in v različnih časovnih obdobjih. Prva je paradigma, ki ji to delo posveča največ pozornosti - legalizacijska paradigma, ki se deli na novo in staro. Stara zagovarja delovanje racionalnega posameznika, ki se sam odloča, kaj konzumira in v kakšni meri. To je njegova svobodna odločitev. Država posamezniku ne more preprečiti, da zaužije drogo, saj tudi če je ta zanj škodljiva, se je za to odločil sam. Za svojo svobodno odločitev posameznik ne bi smel odgovarjati. Pristaši stare legalizacijske paradigme ne zavračajo negativnih učinkov nekaterih drog na posameznika, zavračajo pa kaznovanje človeka, če pod vplivom ne škoduje svoji okolici. Posameznik je odgovoren za dejanja, ki škodujejo drugim in za njih odgovarja, ni pa za ta dejanja kriva droga, ki jo je zaužil. Zagovorniki legalizacijske paradigme verjamejo tudi, da oblast s svojo prohibistično politiko povzroča več škode kot koristi. Drogo ne dojemajo kot dobre ali slabe. To, da je droga dobra ali slaba, je le politični in družbeni konstrukt. Progresivni zagovorniki legalizacije oziroma nova legalizacijska paradigma govori o problemih prohibicije, ki se kažejo v treh točkah. Prva je ta, da črni trg hkrati pomeni tudi višjo stopnjo kaznivih dejanj, cene drog so na črnem trgu visoke in odvisniki denar za drogo pridobivajo na nezakonite načine. Prisotni pa so tudi medsebojni

obračuni med različnimi "dobavitelji" droge. Drugi argument govori o posamezniku in o tem, da odvisnost ni problem posameznika, temveč družbeni problem. Z legalizacijo pade tudi del stigmat in posamezniki, ki potrebujejo pomoč, jo bodo tudi hitreje poiskali, saj ne bodo pod takim pritiskom družbe in konformnosti. Tretji argument pa govori o nadzoru nad trgom ter nad produktom, ki ga omogoča legalizacija. Pomembno je, da se vrši nadzor nad produktom, to pa posamezniku omogoča varen nakup in varno konzumacijo droge. Posameznik točno ve, kaj dobi, ko drogo kupi legalno. Prav tako pa ima svojo pozitivno vlogo tudi izobraževalni del, ki prebivalstvo preventivno ozavešča o načinu uporabe ter o stranskih učinkih, ki jih določena droga lahko povzroči, to pa zmanjša tako odvisnost kot tudi število uporabnikov trdih drog. (Bertram in drugi 1996 177–228)

Progresivni zagovorniki legalizacije torej zagovarjajo državno regulacijo na področju trga v smislu, da država s svojimi institucijami nadzoruje trg, posledično kvaliteto produkta ter hkrati izuči generacije o nevarnostih in o pravilih varne uporabe drog. Omejitve te paradigme so te, da ne določa oziroma ne ločuje drog med seboj. Govori o drogah na splošno in ne predvideva ločevanja drog na nevarne in nenevarne. Težko si je namreč predstavljati, da bi bile vse droge legalne, saj so nekatere od njih izredno nevarne in zdravju škodljive, nepravilna uporaba pa lahko pripelje tudi do smrti. Potrebno je določiti ločnice oziroma pogoje, ki jih mora neka substanca izpolnjevati, da bi lahko postala legalna. Druga paradigma proti prohibiciji je paradigma javnega zdravstva, ki ne omenja legalizacije, pač pa predstavlja in zagovarja kurativno funkcijo ter vlogo države in javnega zdravstva pri oskrbi odvisnikov. Uporaba droge in odvisnost je smatrana kot bolezensko stanje, kar pa klasificira uporabnike kot bolnike in na ta način še povečuje stigmo, vezano na odvisnike in uporabnike drog. (Bertram in drugi 1996, 177–228)

5.2 TRENUTNE DRUŽBENO-POLITIČNE RAZMERE V SLOVENIJI

Zgodili so se že prvi premiki v smeri legalizacije marihuane v Sloveniji, in sicer s tem, ko je koalicijska stranka Socialni demokrati izdala dva predloga zakona, ki naj bi urejala področje marihuane in njene prodaje. Gre za predlog zakona o regulaciji rastline konoplje in njenih derivatov. Kot glavne cilje in namen zakona navajajo naslednje:

- pomoč bolnim ljudem,
- alternativa bolnikom,

- zavarovanje mladoletnih oseb,
- zmanjšanje kriminalnih dejanj, povezanih s konopljo,
- močan nadzor nad gojenjem, predelavo in prodajo konoplje,
- ustvarjanje novih delovnih mest,
- zmanjšanje sodnih zaostankov,
- razbremenitev policije,
- ozaveščanje javnosti o zlorabi drog,
- omogočanje lokalnim skupnostim, da se same odločijo, ali v svojem kraju želijo gojenje, predelavo ali prodajo konoplje.
- povečanje priliva sredstev v državni proračun. (Socialni demokrati 2015)

Stranka SD je pripravila dve verziji predloga tega zakona, pri katerem je predlog A bolj zaprt, predlog B pa je bolj odprt, kar pomeni, da omogoča obstoj klubov, ki bi lahko svoje člane zalagali z omejenimi količinami marihuane, klub pa bi moral biti odobren s strani državnih organov. Prav tako pa predlog zakona B omogoča gojenje rastline v zaprtem prostoru za samouporabo posameznika, ta pa mora prostor, kjer goji marihuano, prijaviti za to odgovornemu organu in pridelka ne sme deliti z ostalimi posamezniki.

Obe verziji zakona prodajo konoplje omejujeta le na lekarne, ki pridobijo za to ustrezna dovoljenja s strani ministrstva za zdravje in s strani lokalnih skupnosti. To kaže na neverjeten vpliv farmacevtskega lobija na vladno politiko ter na oblikovanje zakonov. Zanimivo je to, kako si država v primeru sprejetja tega zakona želi omogočiti velik del dobička, prav tako pa dobiček omogoča še farmacevtski industriji, ki je že tako v času krize ena redkih industrij, ki je na zeleni veji in krize niti ne občuti toliko. Država s takimi zakoni ne omogoča prostega trga na področju konoplje, tako pa ljudje, ki so se borili za legalizacijo v upanju, da jim bo to omogočilo in odprlo nov trg za razvijanje podjetij in za zaposlitev, ostanejo brez glasu v tej novi industriji. Posameznikom ne bo omogoče odpreti, naprimer trgovine s konopljinimi izdelki. Edini način, na katerega bo konoplja dostopna javnosti, bodo torej lekarne, kar pa daje monopol nad tem trgom farmacevtski industriji. Oba predloga zakona omejujeta posest marihuane na 10 gramov na osebo, prav tako lahko vsak posameznik v lekarnah kupi največ 10 gramov marihuane na dan, če nima zdravniškega potrdila, da za zdravljenje potrebuje večje količine. (Socialni demokrati 2015)

Konopljinna industrija ne bi smela biti omejena le na farmacevte, temveč bi moral biti omogočen prost konkurenčen trg, ki bi omogočal predvsem mladim in na splošno vsem

državljanom, da sodelujejo na tem novem trgu in izkoristijo nove priložnosti ter na ta način dejansko odprejo še več novih delovnih mest. V predlogu zakona je problematičen tudi del o konopljinih klubih, ki jim prodaja ni omogočena. Klubu je torej dovoljeno le prostovoljno dajanje svojega pridelka svojim članom, kar pa klube prikrajša za zaslužek, ki bi ga verjetno porabili za izobraževanje prebivalstva in vračanje družbi. Prav tako pa država ne dobi davkov od marihuane, ki jo dajo klubi svojim članom. Tudi klubi so torej odstranjeni iz konopljne industrije, kar pa ohranja monopol farmacevtske industrije nad trgom s konopljo.

Eden glavnih problemov tega zakona je ta, da je preveč osredotočen na vprašanje, kako se bosta država in s strani države izbrana farmacevtska industrija finančno okoristili na račun legalizacije, ni pa predlog zakona spisan tako, da bi bili kjerkoli vključeni državljani. Državljan torej v primeru realizacije tega zakona lahko samo kupuje in konzumira marihuano, lahko jo daje, če je ustanovil klub, ne more pa je prodajati in ne more na primer odpreti trgovine in podobno.

Trenutno marihuano obravnava več zakonov, ki obravnavajo droge, med drugim tudi Zakon o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami, ki droge razvršča v tri skupine. V prvi skupini so droge zelo nevarne za zdravje ljudi in se ne uporabljajo v medicini, v drugi in tretji skupini pa so nevarne in srednje nevarne droge za zdravje ljudi, ki se uporabljajo v medicini. Promet in celoten proces izdelave državni organi odobrijo večinoma farmacevtski industriji, ki ji je pod geslom zdravja ljudi dovoljeno prodajati droge in preparate, ki so za ljudi nevarne in srednje nevarne. (Zakon o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami UR.LRS 108/99)

V poročilu o stanju na področju prepovedanih drog v Sloveniji, ki ga je izdal Nacionalni inštitut za javno zdravje, je navedenih več podatkov, ki se nanašajo na marihuano in njene uporabnike. Med drugim navajajo, da je bila THC aktivna substanca predstavljena iz prve skupine drog v drugo skupino nevarnih drog, katerih uporaba je možna v medicini. Iz poročila je tudi razvidno, da je bilo v letu 2013, 2958 kaznivih dejanj povezanih s konopljo, v letu 2014 pa 2924. V letu 2014 je bilo skupaj 4892 zasegov droge, od tega pa je bilo z marihuano povezanih 3787 zasegov. Prav to priča o tem, kako v bistvu konoplja in njeno preganjanje obremenjujeta državne organe – policijo in sodstvo – in to je eden glavnih argumentov skupin za legalizacijo in političnih opcij, ki si želijo doseči legalizacijo, prav tako pa je to tudi eden od razlogov, ki so navedene v predlogu zakona za obravnavanje konoplje, ki smo ga razdelali v tem poglavju. (Nacionalni inštitut za javno zdravje 2016 in Socialni demokrati 2015)

5.3 GIBANJE ZA LEGALIZACIJO V SLOVENIJI

Lahko bi rekli, da gibanje za legalizacijo v Sloveniji obstaja, oziroma obstaja zametek družbenega gibanja, v katerem je glavni akter prav Cannabis social club Slovenije. Obstaja nabor več različnih organizacij, klubov in dogodkov, kot so marihuana marš in konopljini klubi, ki se borijo za legalizacijo in predstavljajo alternativo državnim oblastem. Vendar pa je Slovenski konopljin klub na tem področju najbolj prepoznan tako s strani javnosti kot tudi s strani medijev, zato bomo v nadaljevanju več pozornosti namenili prav Cannabis social clubu Slovenije, ter raziskali, ali se politika konopljinega kluba v Sloveniji ujema z mednarodnimi direktivami cannabis social clubov po svetu. Zanima nas, kakšen vpliv sploh ima klub na vodenje vladnih politik do droge in pisanje novih predlogov zakonov, ter kako močno zastopa svoje ideje in načela in v kolikšni meri se je pripravljen pogajati z vlado in sprejemati morebitne kompromise.

5.3.1 Cannabis social club Slovenija

Na uradni evropski spletni strani cannabis social clubov navajajo in razlagajo delovanje klubov ter govorijo o pomembnosti njihovega obstoja. Med drugim je eden glavnih konceptov klubov, da niso profitno usmerjeni, da so neke vrste zatočišče legalizacijske ideje ter da so usmerjeni k promoviranju in širjenju ideje o legalizaciji po vseh regijah Evrope. Na svoji uradni spletni strani ponujajo tudi navodila za ustanavljanje novih konopljinih klubov ter navajajo osnovne ideje in namene njihovega obstoja in delovanja. Eden od njih je vodenje alternativne prolegalizacijske politike in sodelovanje z vladami, da dosežejo konsenz na področju legalizacije, da razširijo glas med ljudi in da pomagajo bolnim in tistim, ki potrebujejo pomoč, brez plačila. (European Coalition for Just and Effective Drug Policies, 2013) Da bi čim boljše razumeli delovanje Cannabis social cluba Slovenija, smo z njihovim predsednikom Jako Bitencem opravili intervju, pri tem pa smo se osredotočali predvsem na njihove glavne namene in ideologijo, na njihove dejavnosti ter na vodenje komunikacije z vlado in iskanje skupnih rešitev na področju konoplje.

V intervju smo vključili vprašanja, ki se nanašajo na ideje, vrednote in politiko, ki jo vodi klub, na njihove dejavnosti ter na njihovo vmešanje v mainstream politiko in vodenje komunikacije z vlado. Po besedah Jake Bitenca, ki je bil že od same ustanovitve kluba tudi predsednik kluba, gre za prvi konopljin klub na tem področju Evrope. Klub je s strani države priznan od leta 2011, ustanovljen pa je bil leta 2009. Prvotni namen kluba je bil pomoč bolnikom in ljudem, ki jim je uradna medicina odpovedala pomoč, kar je načeloma tudi začetni argument cannabis social clubov po svetu. Prvotna in glavna ideja klubov je bila torej ta, da bolnikom pomagajo do zdravila, ki je v državah, kjer so klubi ustanovljeni, prepovedano. (European Coalition for Just and Effective Drug Policies 2013)

Cannabis klubi po svetu so bili ustanovljeni z namenom, da si pomagajo med sabo ter da skupaj dosežejo legalizacijo marihuane, vendar pa predsednik Cannabis social kluba Slovenija pravi, da sami klub vodijo na drugačen način, kot je načelna praksa klubov po svetu. Eden glavnih razlogov za to odstopanje in drugačen način vodenja kluba je tudi ta, da v Sloveniji legalizacija ni bila dosežena, kljub poskusom in kljub temu da je klub v parlament dal predlog zakona, ki pa ga je vlada zaradi pomanjkljivosti in ocene, da je legalizacija nevarna za državljane, zavrnila. Predlog zakona, ki ga je Cannabis social club Slovenija predložil vladi, razlaga neustavnost prepovedi uporabe in sajenja konoplje ter opisuje zdravilne učinke konoplje in njenih derivatov, osnovan je predvsem na ideji samozdravljenja posameznika na načine, ki so mu po volji. Kluba ne financira nihče, financira se sam, zato je tudi avtonomen in tudi zato lahko vodi in zahteva alternativno politiko za legalizacijo. (European Coalition for Just and Effective Drug Policies 2013) Intervjuvanec je posebej poudaril dejstvo, da je bilo v času ustanavljanja kluba okoli 20 aktivnih članov, vendar pa je stanje zdaj popolnoma drugačno, saj so v klubu le še štirje aktivni člani, ki predsedniku pomagajo pri vodenju kluba. Smernice konopljinih klubov so sicer take, da mora biti klub hierarhično urejen, vendar pa mora znotraj kluba med člani potekati demokratičen proces komunikacije ter sprejemanja odločitev. Vendar pa je v Cannabis social klubu Slovenija zaradi velikih nihanj v mnenjih in nepodpiranja zahtev po spremembah in legalizaciji prišlo do tega, da se je Jaka Bitenc obdal z manjšim številom sodelavcev, ki jim zaupa in za katere ve, da podpirajo osnovna načela kluba in legalizacijo marihuane. Glavne aktivnosti kluba so predavanja, ki jih izvajajo tako po celotni Sloveniji kot tudi po Balkanu, največ časa pa posvetijo prav pomoči in svetovanju bolnikom ter seznanjanju ljudi s konceptom samozdravljenja. Pri samozdravljenju gre za koncept, ki ga medicina na neki način podpira in predlaga, da bi razbremenil zdravnike in medicino. Samozdravljenje je torej celoten nabor skrbi človeka za lastno zdravje ter uporaba

zelišč in rastlin pri lajšanju tegob. Prav tako so stroški zelišč in samozdravljenja cenejši kot na primer zdravila, ki jih posamezniki kupujejo. (Socialni demokrati 2015)

Za svoj glavni cilj in idejo klub navaja predvsem to, da bi dosegli prosto sajenje in samooskrbo z marihuano, kar pomeni, da lahko vsak posameznik prosto sadi marihuano v neomejenih količinah ter si z njo pomaga do samozdravljenja. V bistvu gre po njihovem mnenju bolj za sajenje zdravila za samozdravljenje, ki ne sme biti omejeno.

Prav tako je za našo raziskavo, ki obravnava tudi vlogo novih medijev pri promoviranju družbenih gibanj, pomembno tudi področje in vloga novih medijev na spremenjeno taktiko in lažje oglaševanje in mobiliziranje javnosti. Za Cannabis social club Slovenija imajo družbena omrežja veliko vlogo pri komunikaciji in promociji. Predsednik kluba navaja Facebook za enega glavnih instrumentov komunikacije, ki je dvosmerna. Klub preko statusov nagovarja javnost in širi ideje ter vrednote, ki jih zastopa, po drugi strani pa preko Facebooka dobijo tudi veliko vprašanj o uporabi marihuane v medicinske namene in o nasvetih za varno uporabo zdravila. Prav tako predsednik za zelo učinkovit medij za komunikacijo navaja tudi Snapchat, saj klub prejme ogromno Snapchat objav od ljudi, ki si sami gojijo in pridelujejo konopljo in konopljinu olje, prav tako dobivajo slike v podporo ideje o legalizaciji, na katerih posamezniki kadijo marihuano ter na ta način izrekajo podporo skupnemu cilju legalizacije. Novi družbeni mediji torej služijo kot komunikacijsko orodje, s katerim klub svoje ideje posreduje javnosti, kar omogoča poročanje o problematiki neodvisno od klasičnih medijev. Na ta način lahko klub komunicira o idejah legalizacije, ki niso v prvem planu klasičnih medijev, prav tako pa pokrijejo teme in odpirajo komunikacijo o legalizaciji, ki ji po njihovem občutku vlada ne posveča dovolj pozornosti. Gre za neke vrste komunikacijski proces izražanja mnenj na spletu. (Freelon 2014)

Cannabis social club Slovenija za svojega političnega nasprotnika zelo specifično navaja dr. Milana Kreka ter Vesno Kerstin Petrič, sekretarko ministrstva za zdravstvo. Kot nasprotnika ju klub navaja predvsem zaradi mnenja, da zastopata neki klasičen javnozdravstveni pristop do marihuane in njenih derivatov, s tem pa širita stigmo o marihuani in njenih uporabnikih. (Bertram, Blanchman, Sharpe in Andreas 1996) Prav tako Jaka Bitenc poudarja, da je težava predvsem v tem, da so odločitve, sprejete na tem področju, sprejete brez upoštevanja mnenja javnosti. To, da neko družbeno gibanje lahko jasno definira svojega nasprotnika, je tudi eden od pokazateljev obstoja družbenega gibanja. (Della Porta in Diani 2006)

V intervjuju s predsednikom kluba smo razpravljali tudi o sodelovanju in komunikaciji kluba z vlado in njenimi predstavniki. V odgovoru na vprašanje o sodelovanju je bila jasno izražena želja po sodelovanju in poskusih komunikacije in razpravah o predlogih za legalizacijo marihuane, vendar pa vlada ni želela sodelovati v pogajanjih. Predsednik kluba Jaka Bitenc je sicer imel razgovor s predstavniki vlade Mira Cerarja, vendar pa se ta pogajanja in izmenjave mnenj niso končale ravno obetavno. Mnenja in stališča Cannabis social cluba Slovenija so bila predstavljena preveč direktno, zato so vladni predstavniki razpravo prekinili. V pogovoru z Jako Bitencem je bilo zaznati tudi neodstopanje od svojih idej in pogledov na marihuano. Verjetno so vladni predstavniki med pogovorom opazili, da ni maneverskega prostora za sprejemanje kompromisov. Zavračanje sprejemanja kompromisov s strani Cannabis social cluba Slovenija je slaba, v smislu, da na ta način ne dobijo dovolj pozornosti s strani vlade, saj jasno izražajo to, da kompromisov ne bodo sprejemali. Po drugi strani pa lahko to, da klub ne želi sprejemati kompromisov in da stoji za svojimi osnovnimi cilji in vrednotami, kot sta samozdravljenje in prosto sajenje, razumemo kot dobro taktiko alternative, da iztrži čim več v smislu legalizacije. Pričakovanja so torej visoka in kompromisov ne želijo sprejemati, Vprašanje torej je, ali vlada oziroma oblast potemtakem sploh ima interes za nadaljnje sodelovanje.

Glavni problem, ki ga klub predvideva za prihodnost, je ta, da se bo v primeru legalizacije oblikoval monopol nad konopljinim trgom, kjer bo imela ena industrija ali neki politični igralec monopol nad prodajo in proizvodnjo konoplje. Lahko rečemo, da je ta strah dokaj upravičen, če se za trenutek zopet vrnemo k predlogu novega zakona za urejanje konoplje in njenih derivatov, saj kot smo že v prejšnjih poglavjih razložili, zakon kot glavnega in edinega ponudnika konoplje predvideva prav lekarne, kar pa daje s strani vlade dovoljen in implementiran monopol farmacevtski industriji. (Socialni demokrati 2015)

O nepripravljenosti sklepanja kompromisov in trdnim zastopanjem svojih idej in konceptov priča tudi dejstvo, da se klub ne bi zadovoljil z legalizacijo le v medicinske namene, saj konopljo smatrajo kot človekovo pravico do samozdravljenja, tudi preventivnega. Zadovoljili bi se le, in izključno, s samooskrbo in prostim sajenjem marihuane. Priznavajo pa, da so bili na začetku pripravljeni sprejeti kompromis, da bi tisti bolniki, ki potrebujejo marihuano za zdravljenje in lajšanje tegob, do nje dejansko prišli. Legalizacijo, kot si jo predstavlja oblast, smatrajo za slabo, saj legalizacija v tem smislu pomeni le legalizacijo za farmacevtsko industrijo in kriminalizacijo vseh, ki ne spadajo v industrijo, ki jim je dodeljen monopol nad konopljinim trgom in konopljo pridelujejo sami. Licenco vedno dobijo samo tisti, ki so pri

tem zaradi denarja, so še povedali, tu gre za veliko k denarju usmerjeno industrijo, v kateri mali growerji odpadejo in so izključeni iz legalizacijskega procesa.

Slovenski konopljin klub sodeluje še z nekaterimi ostalimi regijskimi konopljinimi klubi, vendar pa se ne povezujejo v neki večji protivladni blok, da bi tako skupaj lahko legalizacijo zahtevali pod svojimi pogoji in zahtevami, v čemer predsednik kluba vidi veliko težavo.

Klub ima tudi ambicijo po ustanavljanju stranke, čeprav ne zanikajo, da so v začetnih letih svojega delovanja razmišljali tudi o tem. Želijo ohraniti svojo kredibilnost in sprejemati čim manj kompromisov v boju za svobodo. Delovati želijo izven oziroma ločeno od oblastnih institucij, kot nasprotni blok mainstream politike. So pa povedali tudi, da bi za voljo pravične legalizacije želeli voditi ministrstvo za zdravstvo, saj pravijo, da konoplja predstavlja revolucijo v medicini in naravno alternativo umetnim zdravilom, ki so trenutno v obtoku. Kot argument navajajo tudi svoje izkušnje in znanje pri zdravljenju s konopljo in individualnem obravnavanju bolnikov.

Odpravljanje stigme, ki jo nosi marihuana, v klubu vidijo kot eno izmed pomembnejših poslanstev, leta 2013 so med drugim tudi iz tega razloga začeli s predavanji po celi Sloveniji in tudi v okolici, glavni namen teh predavanj pa je bil prav to, da ljudem dajo moč za ukrepanje in sodelovanje v političnem procesu. Pomembno je, da pridobijo znanje o različnih možnostih uporabe marihuane, tudi industrijske, saj na ta način vidijo, da konoplja ni nič spornega ter se skupaj združijo in začnejo ukrepati v smeri njene legalizacije. Želijo si, da ljudje sami prevzamejo pobudo in ukrepajo v smeri zahtev po legalizaciji marihuane. Klub zainteresirano javnost ozavešča tudi o uporabi in samozdravljenju s konopljo, o primernih količinah vnosa marihuane v telo, jim daje nasvete in povratne informacije, kar pa klubu daje tudi moč za nadaljnji boj za legalizacijo, prosto sajenje in samozdravljenje.

Za prihodnost pa Jaka Bitenc predvideva predvsem to, da bodo ljudje začeli s samozdravljenjem in sajenjem marihuane za zadovoljevanje lastnih potreb samozdravljenja ter poudarja, da se v vladni politiki v odnosu do marihuane ne bo spremenilo nič, dokler eden od njihovih predstavnikov oziroma eden od borcev za pravico do marihuane ne bo prišel v vladno delovno skupino za reševanje problematike na področju konoplje. Pomembno se jim zdi tudi to, da ne sklepajo prevelikih kompromisov v svojo škodo, saj gre pri samozdravljenju in uporabi konoplje za pravico in svobodo posameznika.

Ker vlada noče sodelovati s Cannabis social club Slovenije si morajo zato sami organizirati svoj anti-politični prostor, kjer vodijo svojo "neformalno" anti-politiko, ki jo predstavljajo kot drugo možnost, drugo opcijo, nasproti mainstream politiki. Predstavijo torej drugo stanje v katerega lahko vodijo spremembe trenutne politične ureditve. (Vodovnik 2014, 415–422)

5.3.2 Kompromis med interesom države in javnim interesom na poti do legalizacije marihuane

Trgi so podrejeni državi, država s svojo vladno politiko in institucijami oblikuje trge in deluje v njih. Gospodarstvo želi spodbuditi sodelovanje med javnim in zasebnim sektorjem, in sicer z izkoriščanjem dinamičnosti trga in upoštevanjem javnega interesa. Država ima lahko na gospodarstvo velik vpliv, v smislu zakonske regulacije področja gospodarstva itd. Pri ustanavljanju novega konopljinega trga, ki ga država tudi neposredno regulira, bi morala stremeti k temu, da bi posamezniku zagotavljala možnost sodelovanja na tem novem trgu ter razvijanja novih idej. Zakaj ne bi bili državljani tudi ponudniki storitev na tem trgu in zakaj je njihovo delovanje na konopljinem trgu omejeno zgolj na kupovanje marihuane? Vloga države je tudi, da z različnimi mehanizmi omogoča enake možnosti na trgu, ne pa, da ustvari trg, na katerem dodeli monopol eni industriji. Če to povežemo s predlogom zakona o reguliranju rastline konoplje in njenih derivatov, nameravajo v primeru uveljavitve tega zakona dodeliti farmacevtski industriji monopol nad prodajo na konopljinem trgu. (Giddens 1998, 84–91)

Kompromise med alternativo in mainstream politiko lahko na področju legalizacije marihuane iščemo predvsem v tem, da si obe strani želita sprememb na tem področju marihuane, saj je tudi oblast že pokazala neke določene želje po regulaciji črnega trga in ustanovitvi novega legalnega konopljinega trga. Vendar pa prihaja pri oblikovanju predlogov zakonov znotraj vlade do nespoštovanja mnenja alternative in njeno izključitev iz odločevalskega procesa. Pomembno je poudariti tudi veliko odgovornost, ki jo država nosi do svojih državljanov, da jih vključi v proces oblikovanja zakonov in sprejema njihove predloge ter poskuša s spremembami doseči čim boljše pogoje za večino.

6 ZAKLJUČEK

V slovenskem družbeno-političnem prostoru vidmo, da mainstream politika ne kaže želje po sodelovanju z alternativo, prav tako ne upošteva mnenja in predlogov, ki jih nudi Cannabis social klub Slovenije. Vlada je že oblikovala svoj predlog zakona, ki obravnava področje konoplje in njene uporabe. To lahko dojamemo tudi, kot priznanje vlade o neučinkovitosti dosedanje politike proti drogam in željo po spremembah na tem področju. Slovenska vlada s takimi spremembami tudi sledi "političnim globalnim trendom", ki v središče postavljajo vprašanje legalizacije marihuane. Pa vendar so razlike pri konceptualizaciji legalizacije marihuane, med alternativo in vladno politiko velike. Vlada v svojem predlogu predvsem zastopa ekonomski argument, polnjenja državne blagajne in zmanjanja sredstev, ki jih država porabi za preganjanje marihuane in njenih uporabnikov. Te argumenti so sicer povsem kredibilni, pa vendar neupoštevanje predlogov, ki jih ponuja alternativa lahko vodi v neuspešnost zakona in navsezadnje v pomanjkljiv in izključujoč zakon.

Med razpravo o legalizaciji marihuane v pričujočem diplomskem delu smo zaznali alternativo, ki se bori za bolj pravično obravnavanje marihuane in bolj pravično oblikovanje zakonov, ki obravnavajo to področje. Je pa tudi razvidno, da je dejanska politična moč te alternative (na čelu z Cannabis social klubom Slovenije) precej omejena. Ta omejenost se kaže v neupoštevanju predlogov alternative in pomanjkanje želje po sodelovanju in skupnem oblikovanju novih predlogov zakonov, ki bi urejali področje konoplje. Lahko rečemo, da družbeno gibanje za legalizacijo v Sloveniji ni del postopka političnega odločanja in predlaganja zakonov. Alternativa torej zaenkrat še obstaja na obrobju, vendar pa se razprava o legalizaciji še ni povsem začela, zato bo v prihodnosti potrebno spremljati razmerja moči, ki se bodo kazala v procesu sprejemanja novih zakonov in novih vrednotnih načel.

Pričujoče delo je obravnavalo tudi nekatere outcome legalizacije v ZDA, ki so pozitivni, vendar pa je na tej točki potrebno opozoriti tudi na omejitve s katerimi se ta raziskava sooča.

Predvsem je tu mišljen čas, ki je potekel od legalizacije do danes. Gre namreč za kratko, najdlje dve leti trajajoče obdobje, ki nam težko ponuja visoko mero kredibilnosti. Kljub temu kratkemu časovnemu obdobju, pa ne gre zanemariti vseh pozitivnih outcomov, ki smo jih omenili tekom dela. Pomembno je, da se državna politika modernizira tudi na tem področju in preneha z represivnim obravnavanjem uporabnikov konoplje s tem pa začne s procesom odpravljanja stigme vezane na uporabnike konoplje in konopljo samo..

Družbeno gibanje za legalizacijo, v katero lahko uvrstimo vse organizacije, klube in posamezne borce za legalizacijo, je heterogeno v smislu odstopanja v idejah in pripravljenosti sodelovanja z vlado in sklepanja kompromisov. To, da je to gibanje heterogeno, predstavlja tudi problem za doseganje skupnega cilja. Gibanje bi bilo najbolj učinkovito, če bi se vsi posamezni akterji združili v skupnem bloku proti mainstream obravnavanju problematike marihuane in pod neko "krovno" organizacijo sklepali kompromise v demokratičnem postopku pogajanj med različnimi zagovorniki legalizacije. Torej bi gibanje za legalizacijo moralo navzven delovati enotno in javnosti ter vladi svoje ideje predstaviti skupaj. Tako bi predstavljene ideje šle skozi proces razprave znotraj gibanja in zato bi lahko tudi dosegle boljše rezultate in večjo kredibilnost pri oblasti in v javnosti. Na tem mestu lahko potrdimo, da obstajajo neki zametki družbenega gibanja za legalizacijo marihuane v Sloveniji, ki s svojo alternativno politiko in idejami lahko postavi nove standarde in ponudi alternativni pogled in obravnavo problematike legalizacije marihuane.

Ne moremo torej zanemariti vloge borcev za legalizacijo, ki so prispevali velik del pri osvetljevanju tega področja. Jasno je, da legalizacijo vsak dojema po svoje in ji pripisuje bodisi pozitivne, bodisi negativne učinke. Mnenja so deljena tako znotraj javnosti, kot znotraj politike. Ta raznovrstnost pogledov in vidikov pristopov k legalizaciji sproža burno in raznoliko razpravo, to pa vodi v trenja med zagovorniki legalizaciji in nasprotniki. Tudi znotraj teh so mnenja deljena.

Diplomsko delo lahko potrdi obstoj alternativne politike usmerjene proti vladni politiki do marihuane, ki se kaže v nestrinjanju z opravičevanjem legalizacije z namenom pridobivanja finančnih prihodkov. Svetlobo dneva je že ugledal prvi predlog zakona, ki ureja vprašanje konoplje v Sloveniji, ki je bil spisan s strani koalicijske stranke Socialni demokrati. Oblast je sama oblikovala predlog zakona, ki odpira nov legalen konopljin trg, je pa pozabila na vrednote in načela svobodnega trga in enakih možnosti ter iz le-tega izključila celotno javnost. Predlog zakona predvideva ustanovitev konopljininega trga, kjer bo imela farmacevtska

industrija z lekarnami edina možnost ponujati storitve prodaje izdelkov iz konoplje. Oblast je na ta način preprečila razvoj celotne konopljne industrije ter posameznikom in podjetjem onemogočila, da na trgu nastopajo tudi kot ponudniki storitev ter tako pridobijo možnost za razvoj svojih idej in podjetniških potencialov. Država v svojem predlogu zakona dobiček od novoustanovljene konopljne industrije omogoča le farmacevtski industriji in sebi, pozabila pa je na ljudi, ki jih zastopa, zato so tu ključna družbena gibanja, ki poskušajo vrniti državljanom možnost besede v takih odločitvah.

V pričujočem delu smo zaobjeli celotno kompleksnost družbeno-politične realnosti in sprejemanja političnih odločitev. Preučili smo vlogo družbenih gibanjih v procesu odločanja državne politike o zakonskem opredeljevanju in zaobjemanju področja legalizacije marihuane. Država v tem procesu ne upošteva nasvetov in zahtev alternative in s tem javnosti. Interese državljanov si predstavlja, kot svoje interese, kar lahko v prihodnosti pripelje do neuspešne implementacije zakonov za legalizacijo in nadaljni obstoj črnega trga.

7 LITERATURA

1. Betram, Eva, Morris Blachman, Kenneth Sharpe in Peter Andreas. 1996. *Drug War Politics: The Price of Denial*. London: University of California press.
2. Della Porta, Donatella in Mario Diani. 2006. *Social Movements: An Introduction, second edition*. ZDA: Blackwell Publishing.
3. Deželan, Tomaž in Manca Drobne. 2007. Identifikacija politike do prepovedanih drog v Sloveniji: Institucionalni vidik. *Socialno Delo* 46 (6): 295–302.
4. Drug Policy Alliance. 2015. *Status Report: Marijuana legalization in Colorado After One Year of Retail Sales and Two Years of Decriminalization*. Dostopno prek: https://www.drugpolicy.org/sites/default/files/Colorado_Marijuana_Legalization_One_Year_Status_Report.pdf (21. avgust 2016).
5. Fink Hafner, Danica. 1992. *Nova družbena gibanja – subjekti politične inovacije*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
6. Freelon, Deen. 2014. Online Civic Activism: Where Does It Fit? *Policy and Internet* 6 (2): 192–198.
7. Garvey, Todd in Brian T. Yeh. 2014. *State Legalization of Recreational Marijuana: Selected Legal Issues*. Dostopno prek: <https://www.fas.org/sgp/crs/misc/R43034.pdf> (21. avgust 2016).
8. Giddens, Anthony. 1998. *Tretja pot: prenova socialne demokracije*. Ljubljana: Ljubo Pišlar.
9. Hardt, Michael in Antonio Negri. 2000. *Imperij*. ZDA: President and Fellows of Harvard College.

10. Kilmer, Ben, P. Jonathan Caulkins, Rosaline Liccardo Pacula, Robert J MacConn in Peter H Renter. 2010. *Altered State? Assessing How Marijuana Legalization in California Could Influence Marijuana Consumption on Public Budgets*. California: RAND Corporation.
11. Kvaternik Jenko, Ines. 2005. Političnost (uporabe) prepovedanih drog. *Teorija in praksa* 42 (1): 178–191.
12. Lukšič, Igor. 1992. Legalizacija drog – nujnost in nezmožnost. *Časopis za kritiko znanosti* 20 (146–147): 73–83.
13. --- 1999. Droga kot politično razmerje. *Teorija in praksa* 36 (5): 820–826.
14. Lyman, Michael D. 2014. *Drugs in Society: Causes, Concepts and Control: Seventh Edition*. Waltham, ZDA: Anderson Publishing.
15. Meyer S. David in Tarrow Sidney. 1998. A Movement Society: Contentious Politics for a new century. V *The Social Movement Society: Contentious Politics for a New Century*, ur. Meyer S. David in Tarrow Sidney, 1–28. ZDA: Rowman & Littlefield Publishers, inc.
16. Nacionalni inštitut za javno zdravje. 2015. *Stanje na področju prepovedanih drog v Sloveniji 2015*. Dostopno prek: http://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/publikacije-datoteke/nacionalno_porocilo_o_drogah_2015_0.pdf (26. julij 2016).
17. Rothenberger, Liane. 2013. *Terrorist Groups: Using Internet and Social Media for Disseminating Ideas. New Tools for Promoting Political Change*. Romania: Editura Comunicare.
18. Socialni demokrati. 2015. *Predlog Zakona o regulaciji rastline konoplje in njenih derivatov*. Dostopno prek: <https://www.scribd.com/doc/289095615/Predlog-Zakona-o-regulaciji-rastline-konoplje-in-njenih-derivatov-ZRRKD> (8. julij 2016).
19. Tufekci, Zeynep. 2014. Social movements and governments in the digital age: Evaluating a complex landscape. *Journal of International Affairs* 68 (1): 1–18.
20. Turner, Eric. 2013. New Movements, Digital Revolution and Social Movement Theory. *A Journal of Social Justice* 25 (3): 376–383.
21. Vodovnik, Žiga. 2014. Demokratizacija in nova družbena gibanja. *Teorija in praksa* 51 (2–3): 415–433

22. Wen, Hefei. Hochenberry, Jason M. Cummings, Janet R. 2014. *The effect of medical marijuana laws on marijuana, alcohol and hard drug use - working paper*. Cambridge: National Bureau of Economic Research.

23. *Zakon o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami (ZPPPD)* Ur. l. RS 108/1999. Dostopno prek: <http://www.fdv.uni-lj.si/docs/default-source/dodiplomski-studij-1-stopnje/navodila-za-urejanje-znanstvenih-in-strokovnih-besedil.pdf> (25. julij 2016).

Priloga A: Intervju s predsednikom Cannabis social club Slovenija; Jako Bitencem

1. Kakšna organizacija je Cannabis social club Slovenija in za kaj se zavzema?

Smo prvi konopljin klub na temu področju Evrope, s strani države priznani leta 2011, ustanovljeni pa leta 2009. Namen je bil pomoč bolnikom in ljudem, ki jim je uradna medicina odpovedala pomoč. Sam sem diabetik in začel sem iz lastnih izkušenj.

2. Kakšna je vaša vloga v klubu in kako dolgo delujete?

Sem predsednik kluba, izbran sem bil pred petimi leti, ko se je klub odpiral.

3. Ali je vaša organizacija del katere večje mednarodne organizacije? Ali delujete samostojno ali v sklopu smernic mednarodne organizacije?

Klub vodimo na drugačen način, kot naj bi se cannabis clubi vodili po Evropi in po svetu. Cannabis clubi so ustanovljeni z namenom, da si pomagajo med sabo, vendar pri nas nismo dosegli legalizacije in zato delujemo na nek način ilegalno. Ne financira nas nihče.

4. Koliko ima klub aktivnih članov in kako poteka sprejemanje novih članov?

Štirje aktivni člani. Na začetku nas je bilo okoli dvajset aktivnih članov, vendar pa je prihajalo do krešenja mnenj znotraj kluba, kar naenkrat so bili nekateri proti temu, da predlagamo spremembo zakonov vladi in iz tega razloga je krog sodelavcev sedaj manjši, to so ljudje, ki jim lahko zaupam. Pomembno je, da imam tajnika, ki reducira vse prošnje, ki jih dobim, da do mene pridejo res le najpomembnejše. Prošenj je ogromno.

5. Kakšne so vaše stalne aktivnosti?

Vodim predavanja po celi Sloveniji, in to delam sam. Veliko se ukvarjam z bolniki in jim svetujem pri zdravljenju s konopljo. Bolnikom razložim celostno zdravljenje.

6. Kakšno vlogo imajo novi mediji (Facebook, Snapchat itd.) pri komunikaciji z javnostjo?

Imajo. Veliko vlogo imamo mi, preko Facebooka poteka ogromen del komunikacije, ljudje mi preko Snapchata pošiljajo slike, komunikacija je obojestranska. Težko odgovorim na vsa Facebook sporočila, zato včasih sploh ne dohajamo vseh sporočil in prošenj. Večinoma komunikacija poteka preko Facebooka.

7. Kakšna je vaša identiteta, kakšne so glavne ideje, koncepti in ideologije vašega kluba?

Glavni cilj in namen je samooskrba in prosto sajenje, da si bo vsak posameznik lahko neomejeno pridelal in vzgojil svoje zdravilo. Se pravi, sajenje marihuane brez omejitev (na primer petih bilk).

8. Ali lahko imenujete političnega in ideološkega nasprotnika vašega kluba?

Milan Krek, ker se javno izpostavlja za to, da stvari ostanejo take, kot so. Vesna Kerstin Petrič, sekretarka ministrstva za zdravstvo že petnajst let. To so ljudje, ki imajo moč kapitala in odločitve sprejemajo sami in ne upoštevajo javnosti in mnenja organizacij.

9. Ali sodelujete z vlado? Ali vlada sprejema vaše predloge in si želi sodelovati z vami? Ali si vi želite sodelovati z njo?

Vlada noče sodelovati z nami! Sem se malo umaknil od poskusov komunikacije z vlado. Pisal smo vladi Mira Cerarja že trikrat. Imel sem pogovore s predstavniki Mira Cerarja, vendar se ti pogovori vedno končajo tako, da me odstranijo iz mesta pogovora, saj se z njimi pogovarjam iskreno in to jim ni všeč. Užali jih moj osebni pristop in to, da se zavedam, da so oni postavljeni na svoja mesta s strani ljudstva. Oni so imenovani za to, da bodo delali to, kar želi ljudstvo, da bodo delali v dobro ljudstva, vendar pa se tega ne zavedajo oziroma tega ne dojemajo tako. V parlamentu so za to, da predstavljajo ljudstvo. Predsednik vlade pa si sploh ne želi udeležiti nobenega pogovora z mano, očitno se mu zdi ta problematika nepomembna.

Odgovor sem dobil samo enkrat od policije, ko sem jih vprašal, koliko procentov kriminalnih dejanj v Sloveniji je povezanih s konopljo, in odgovor je bil sedemdeset procentov.

10. Kako si predstavljate prihodnost na področju državne politike do drog oziroma do marihuane?

Jaz bi si želel le ministrstvo za zdravstvo. Ker ima ministrstvo napačno politiko, in vsi ljudje, ki so v ministrstvu, nimajo nobene izkušnje z marihuano in njeno medicinsko uporabo. Problem je, ker bo verjetno nekdo želel imeti monopol nad prodajo in proizvodnjo konoplje.

11. Ali bi se zadovoljili z legalizacijo v medicinske namene?

Ne. Ker konoplja je človekova pravica, vsi imajo pravico do samozdravljenja tudi preventivno. Zadovoljim se le s tem, da dovolijo samooskrbo in prosto sajenje. Na začetku sem se mogoče še bil pripravljn zadovoljiti, vendar je pomembno, da ima vsak pravico in svobodo do samozdravljenja. Legalizacija je v bistvu slaba, saj legalizacija v temu pomenu besede pomeni le legalizacijo za industrijo in kriminalizacijo vseh, ki ne spadajo pod industrijo in pridelujejo sami. Vedno licenco dobijo samo tisti, ki so pri stvari zaradi denarja, tu gre veliko za k denarju usmerjeno industrijo, mali growerji pa odpadejo.

12. S kom sodelujete? (organizacije, vlada, posamezniki)

Sodelujemo s konopljinim klubom Nova Gorica.

13. Ali ima vaša alternativna opcija tudi ambicije po prevzemu oblasti ali le po sodelovanju z vlado pri reformah?

Na začetku smo mogoče še razmišljali o stranki, zdaj pa si tega sploh ne želimo, želimo si ohraniti svojo kredibilnost, sprejemati čim manj kompromisov v borbi za svobodo in delovati izven oblastnih institucij.

14. Kako bi odpravili stigmo, ki je vezana na marihuano in njene uporabnike?

To delamo že od leta 2013, ko smo začeli z javnimi predavanji po celi Sloveniji, tudi na Hrvaškem v Srbiji v Črni gori. Namen pa je, da ljudje poslušajo in začnejo ukrepati, ker dokler ne bodo ukrepani, ne bomo dosegli ničesar. Pomembno je, da pridobijo znanje, da se naučijo, kako pomaga konoplja, tudi industrijska, kaj vse se lahko naredi s konopljo in da to ni nič spornega. Pomembno je, da ljudje sami prevzamejo iniciativo, ker če se bodo vsi zanašali le na mene, ne bomo dosegli nič.

15. Na kakšen način ozaveščate ljudi o pravilni uporabi marihuane in morebitnih stranskih učinkih?

Na predavanjih. Razložimo več različnih načinov uporabe in samozdravljenja, razložimo, kakšne količine so primerne. Ljudje hodijo k meni po nasvete, oni mi dajejo dobre povratne informacije in mi vlivajo moč, da to delam še naprej.

16. Ali mislite, da se bo stanje v prihodnosti glede legalizacije marihuane v Sloveniji spremenilo?

Spremenilo se bo to, da bo petdeset procentov ljudi, ki zdaj pristopijo do mene, v naslednjem letu sadilo lastno konopljo za lajšanje svojih zdravstvenih težav in za preventivno samozdravljenje. Stanje se ne bo spremenilo, dokler eden od nas ne bo v vladni delovni skupini za skupno reševanje tega problema. Pomembno je, da ne smemo sklepati prevelikih kompromisov v svojo škodo, saj gre tu za našo pravico in svobodo.